

20 KASIM SABAH 10.30 DERSİ

DERS II.

Ders Kitabı 199. sayfa'nın başı

واخرج ابن ابي شيبة

Abdullah 'ibn. Ömer şöyle dedi : Cuma akşamı biz mescitte oturmuştuk. Ensardan bir adam geldi dedi ki , biriniz hanımıyla birlikte bir adam görse ve adamı öldürse siz de onu öldürsünüz (kısas uyguluyorsunuz) ,

Bunu anlatsa (eşim bunu yaptı dese) ona celde cezası uygularsınız. Adam sussa öfkelenmesi gereken şeye susmuş olur. Vallahi sabah olursa bunu Peygamber (s.a.s)'e soracağım. Sonra Peygambere sordu ve dedi ki : Ey Allah'ın elçisi birimiz hanımıyla birlikte bir adamı zina ederken görse , tutup adamı öldürse siz de onu öldürsünüz , konuşsa şöylese ona celde uygularsınız , sussa içine atsa öfkelenmesi gereken şeye susmuş olur.

Sonra dedi ki : Ey Rabbimiz bize bir hüküm ver. Bunun üzerine **lian ayeti** nazil olmuş oldu. Bu adam lianla sınanan ilk kişi oldu.

Not: Kadın kötü işine devam ediyordu adam da bu olayı hukuki bir zemine taşımak istiyordu. Ayet ve hadisin dışına da çıkmak istemiyordu. Ama lian ayeti gelince hemen davayı Peygambere arzetti.

Not: Paragrafını hocamız geçti → واخرج عبد الرزاق

واخرج ابو يعقوب وابن مردويه

Enes şöyle dedi : İlk islam döneminde geçen knetleşme Hz. Hilal karısının Şüreyk isimli adamla zina ettiğini iddia etmişti

Not: Hocamız bu paragrafı da geçti.

واخرج الشافعي وابن مردويه

Ensardan bir adam (ibn Züreyk kolundan) hanımına karz'da bulundu. (Yani namuslu kadına zina iftirasında bulundu) Peygamber'e (s.a.s)

2

geldi ve bunu 4 kez Peygambere söyledi. Bunun üzerine Allah mulâane ayetini indirdi. Peygamberimiz (s.a.s) dedi ki : Soru soran nerede ? Allah'tan büyük bir hüküm geldi dedi. Adam 4 şahit getiremedi. Adamın kadına mulâane yapmaktan başka seçeneği kalmadı. Kadın da ispat edemedi. Kendinden zina cezasını defetmekten başka bir yol bulamadı. Yani mulâane yaptılar. Karşılıklı lanetleştiler. Peygamber (s.a.s) dedi ki : Eğer kadın çocuğu doğurursa sarı, cüsseli, kemikleri yığılmış (tane tane ayrılmış) şekilde bu çocuk laneti yapan kişiye ait olur. Çocuk siyah doğarsa siyah develer gibi çocuk öbür adama aittir. Kadın çocuğu siyah develer gibi doğurdu. Peygamber (s.a.s) kadını çağırıldı, onu annenin asabesi kısmına dahil etti. Dedi ki Peygamber, bu ayetler olmasaydı ben ona ne ceza vereceğimi biliyordum ama hakkinda ayet geldi.

و اخرج البزار عن حذيفة بن اليمان

Peygamber (s.a.s) Ebubekir'e dedi ki : Sen karını (Ümmü Rauman'ı) başka bir adamla görsen ne yaparsın ? Yemin ederim ki başına kötü bir şey getirirdim. Peygamber (s.a.s) sen ne yaparsın ya Ömer dedi : Yemin ederim ki ben onu öldürürdüm. Sonra şu ayet geldi. Eşlerinin zina edip onu ispat edemeyenler mulâane yapsınlar.

Not: Mekke - Medine döneminde evli kadınların zina etmesi artık önü alınamaz bir sorun haline gelmiş. Şahit getiremedikleri için olayı ispat edemiyorlar. Bütün bu olayların toplamı neticesinde ayet nazil olmuştur. Bardağı taşıran mesele Hilal ile Sureyk'in meselesidir.

Ben de diyorum bu rivayetdeki senedi aktaran kişilerin hepsi güvenilir kişilerdir. fakat İmam Bezzar bazen ezberinden rivayet aktarırdı bazen hata ederdi, kelimelerde hata olmuş olabilir.

و قد اخرج ابن مردويه والديلمي

Bu rivayetin aynısını aktardı ve ekledi Ömer'in şu sözünden

3

sonra "ben adamı öldürdüm" Ömer şöyle dedi diye ekledi. Peygamber dedi ki Süheyl sen ne yaparsın dedi. Ben derdim ki, Allah lanet etsin, kendi rahmetinden uzak olana, çok pis bir adamdır derdim. Allah o uzak duran kadına da lanet etsin, mel'un kadına, o da kötü bir kadındır derdim.

الأبعد → Erkek

البعدى → Zina eden kadın

Tebük Gazvesine katılmayan 3 kişi hakkında Allah lanetini haber verdi.

(أَوَّلُ الثَّلَاثَةِ) (1. si hakkında Hilal ile ilgili)

Peygamber (s.a.s) dedi ki: Ya İbn Beydâ sen Kur'an'ı yorumladın (وَالَّذِينَ) ayetini tevil ettin. Bu Bezzar'ın rivayetinden daha sahihtir. Bunun üzerine ayet geldi.

Not: Bu rivayeti de hocamız geçti → واخرج ابن عبد الرراق

واخرج ابن أبي حاتم (Eşlerinin zina ettiğini iddia edenler)

Said b. Cübeyr dedi ki : Bir adam düşünün karısının zina ettiğini iddia etmiş. Bunların da şahitleri yok, kendilerinden başka. Karısının zina ettiğine dair kendisinden başka şahiti de yok. Bu durum hakimlere arz edilir. Kocanın şahitliği camide müslümanların önünde namazdan sonra gerçekleşir. Erkek Allah adına 4 kez yemin eder. Der ki : Allah'a şahit tutarım ki, kendinden başka tanrı olmayan, fakat kadın zina etmiştir der ve 5. kez de Allah'ın laneti kendi üzerine olsun, sözünde yalan söylüyorsa (erkek kendisi üzerine yemin eder) Kendini böylece defetmiş olur. Hakimler de kadından azabı defederler. (Zina-had cezasını defederler) Kadın Allah adına 4 kez şahitlik etse kendi kocasının yalancılardan olduğuna dair kendini kurtarır. Kadın kocasının yerine geçmiş olur. Kendinden başka tanrı olmayan Allah'ı şahit tutarım ki, zina eden bir kadın değilim diye yemin eder, yalan söylüyor der. 5. kez. de Allah'ın laneti kendi üzerine olsun der -kadın kendini koscader - Eğer kocası doğru söylüyorsa kadının üzerine lanet olsun diye söyler.

4

واخرج عبد بن حميد عن قتادة

5. si Allah'ın laneti onun üzerine olsun eğer yalan söylüyorsa
Dedi, Eğer kadın suçunu itiraf etse recm cezası uygulanır. Kadın bunu
reddetse cezaı defetmiş olur. Bu azap dünyadaki azap demektir.
Eğer kocasının yalan söylediğine dair 4 kez yemin ederse kendisini
kurtarır. 5. sinde de (kadın kendisini kasdeder) Allah kendisine lanet
etsin kocam doğru söylüyorsa der. Sonra mahkeme tarafından ardarı
ayrılır, başonmuş kadın gibi iddet bekler.

واخرج عبد الرزاق

Ömer b. Hattab dedi ki :

Bibirine lanet etmiş kişi ebeden biraraya gelemir.

Lian recm'den daha ağır bir cezadır.

Allah lanet söyleyene (yalan söyleyene) kesin bir bedel verir.

Lian ayeti çok soru sorulduğu için indi.

Not : Diğer paragraflarda geçti hocamız.

واخرج ابن عاصم

Peygamber (s.a.s) dedi ki : Mülâane ayeti indiginde ^{hangi} kadın bir
toplumun yanına gelse onlardan olmayan bir şeyi onların yanına getirse
(↓ çocuk)
Allaha karşı kendini mücbafa edecek hiçbir şey yoktur. Allah da o ka-
dını cennetine koymayacak. Hangi erkek bile bile çocuğunu intar etse
gözüyle gördüğü halde Allah da onunla kendisi arasına kıyamet
günü bir perde koyar. Tüm insanlık önünde onu rezil rüsva eder.

5

MUHAMMED B. ALİ B. MUHAMMED

EŞ - SEVKANİ (Ö. 1250/1834)

HAYATI

Önceleri Zeydiyye mezhebine göre fetvalar veren bir fakih ise de hadis çalış-
malarında derinleştikten sonra Zeydiyye mezhebine uymaktan vazgeçti. Taklit fik-
rine karşı çıktığı için mezhepsizlikle suçlandı. İtikatta Selef inancını benimsemiş.
Şeyhülislam İbn Teymiye'nin etkisinde kalmıştır. Kur'an ve hadislerde geçen Allah'ın
sıfatlarını te'vil ve tahrife tâbi tutmamış ve zahir manalarına hamlederek anlatma-
ya çalışmıştır.

ESERLERİ

Dirayette rivayet metotlarını birleştiren

⊛ "Fethul - kadir el- câmiu - beyne fennir - rivâyeti ve'd - dirâyeti min ilmi't -
tefsir " adlı tefsiri Taberi, İbn Atiyye, Kurtubi, İbn Kesir ve Suyuti'den fay-
dalanarak yazılmıştır.

Sevkânî, hadisçi olmasına rağmen bazı zayıf hadislerle tefsirinde yer vermiş, pey-
gamberler ve veliler ile tevessülü inkar etmiştir. Buna karşılık Mutezile'nin gö-
rüşlerine meyleden Zeydiyye'nin ahirette Allah'ın görülmemesi, nazar / göz değme
si ve günahların bağışlanması gibi fikirlerini reddetmiştir.

Tefsir dışındaki eserleri

- Edebu't - taleb ve muntehe'l - ereb
- Naylu'l - eutâr
- el - Kaulül - müfid fi edilleti'l - iclihâd ve't - taklid
- Dürrü's - sahabe
- et - Tuhâf bi mezhebi's - selef
- irşâdu'l - fuhûl ilâ tahkiki'l - hakk min ilmi'l - usûl
- ed - Dürrü'l - behiyye
- Serhu's - sudûr fi tahrîmi ref'i'l - kubûr.

6

20 KASIM 13.30 DERSİ

HADİD SURESİ (1-6)

سُبْحَ لِلَّهِ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ {1}

tesbih etti Allahı her şeyde olan ve yerlerde olan Allah'ın hüküm ve hikmet sahibidir

لَهُ مُلْكُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ يُخْرِجُ الْحَيَّ وَيُمِيتُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ

O'nun hükümleri göklerin ve yerlerin her şeyi yaratır ve öldürür Allah her şeyi bilir

قَدِيرٌ {2} هُوَ الْأَوَّلُ وَالْآخِرُ وَالظَّاهِرُ وَالْبَاطِنُ وَهُوَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ

güçlü Allah her şeyden evveldir ve her şeyden sonradır Allah her şeyi bilir

شَيْءٍ عَالِمٌ {3} هُوَ الَّذِي خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ فِي سِتَّةِ أَيَّامٍ

her şeyi bilir Allah yaratandır ve gökleri ve yeryüzünü 6 gün ve 24 saat düşünmeyin

عَلَى الْفَرْشِ يَغْلُمُ مَا يَلِجُ فِي الْأَرْضِ وَمَا يَخْرُجُ مِنْهَا

gizlenir Allah bilir oğın üzerine çıkıyor

يَخْرُجُ مِنْهَا وَمَا يَنْزِلُ مِنَ السَّمَاءِ وَمَا يَخْرُجُ فِيهَا وَهُوَ

Allah yeryüzünden çıkıyor inenide çıkar

مَعَكُمْ أَيْنَ مَا كُنْتُمْ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ {4} لَهُ

O'na aittir Allah neredeseydiniz sizinle beraberdir

مُلْكُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَإِلَى اللَّهِ تُرْجَعُ الْأُمُورُ {5} يُدْخِلُ

girdirir Allah sadece Allah'ın hükümleri ve göklerin işleri döner

الَّيْلَ فِي النَّهَارِ وَيُخْرِجُ النَّهَارَ فِي اللَّيْلِ وَهُوَ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ {6}

geceyi gündüze girderir Allah her şeyi bilir Allah'ın göğüslerde olanı

7

قَوْلُهُ: (سُبِّحَ لِلَّهِ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ) :

Göklere ve yerlerde olan Allah'ı tesbih etti. Yani tenzih eder ve Onu yüceltir. → تَرْهَافَةً سُبِّحَ مَجْدُهُ

Mukatilan dedi ki : İster ruh sahibi olsun ister cansız olsun her şey Allah'ı tesbih eder. Bu konu somut varlıkların tesbihatı konusunda geçmişti. Şu ayeti tefsir ederken her şey Allah'ı hamdü sena ile tesbih eder. Fakat siz onların tesbihini anlamazsınız Göklere ve yerlere nispet edilen tesbihle anlatılmak istenen akıllılar, akıllılar dışındaki tüm varlıklar, canlılar ve madde olan tüm varlıklar (dağ, taş gibi) dir. Bu tesbih öyle bir tesbih ki lisan-ı hal ile yapılan dille yapılan tesbihleri de içerir. Meleklerin, insanların ve cinlerin tesbihi gibi. Bir de lisan-ı halle yapılan tesbihleri içerir. Bu üsü dışındaki varlıkların tesbihi gibi. (Kediler, inekler, gezegenler). Çünkü her varlık yaratıcısını gösterir. ~~QARIB~~ ~~MA~~ İmam Zeccac kabul etmedi. Akıllılardan başkasının tesbihi olmasını kabul etmedi. O tesbihi delale şeklidir (O bunların delalet yönüyle tesbih ettikleri anlamına gelir. Dağlar, taşlar Allah'ı tesbih etmezler ama gösterdikleri mana yönünden bir tesbih sayılırlar)

Tesbihu d delale ne demektir? Dedi ki : Eğer sebbaho lillahideki tesbih delalet tesbihi olsaydı, yaratıcının belirtilerinin ortaya çıkması olsaydı bu ayetten anlaşılırdı. Peki Allah niye buyurdu ki "siz bunların tesbihini anlamazsınız" Ayette anlatılan tesbih تُسَبِّحُ مَقَالٍ tesbihi makale sözlü tefsirdir mana tesbihi değildir diye söyledi.

Zeccac delil gösterdi bununla delil gösterdi :

وَسَخَّرْنَا مَعَ دَاوُدَ الْجَبَّارِ يُسَبِّحُ
onlar da tesbih ediyorlar dağları Davud'un emrine verdik

Eğer dağların yaptığı bu tesbih tesbihu d delale (mana tesbihi) olsaydı Davud'un özel zikredilmesinin bir yararı olmazdı. Tesbih fiili bazen müteaddi olur (mef'ulu ^{bih} olur nesne alabilir) tek başına. Şu ayette olduğu

8) gibi ﴿سَبِّحْهُ﴾ (herhangi bir harfi cer kullanmadan)
mef'ulu bih

Bazen de lam harfi ceriyle mütcraddi olur. Bu ayette olduğu gibi. (سَبِّحْ لِلَّهِ) Aslında bununla ilgili temel kural tek başına nesne alabilir oluşudur, harfi cere ihtiyas duymamasıdır. Arapların Sebbah-tuhu dediğindeki cümlelerin anlamı (ben onu tesbih ettim) onu uzak tuttum (kötü nitelik ve sıfatlardan onu uzak tuttum) demektir. Lam harfi ceriyle kullanılırsa ya bu lam harfi ceri mezidedir anlamı pekiştirmek için gelir, Araplar ona teşekkür ettim derler bi de şekertü lehu derler bu da aslında ona teşekkür ettim demektir fakat ikisinin farkı ne şekertu ile şekertu leh'in bu harfi cerle kullanıldığında daha çok teşekkür ettim manasına gelir. Şekertu lehu dedi lam te'kid anlamı katıyor. Ya da illet, gerekçe olur mef'ulu leh için olur. Yani Allahı tesbih, et Allah için tesbih et olur manası, ^{ihlaslı olarak} sırf onun için. Bu fiil bazı sure başlarında mazi olarak geldi, bu sure başında olduğu gibi. Bazı surelerde ise muzari olarak kullanılır, bazı sure başlarında emir olarak kullanılır. Her vakit Allah'ı tesbih ettiklerini göstermek için. (dün de şimdi de gelecekte de Allah'ı tesbih etmek var bunu anlayalım diye)

^{Allahı tesbih} Başka bir vakte değil belli bir vakte özel olduğu anlaşılmaması diye kullanıldı. Aksine bütün varlıklar sonsuz olarak geçmişte de Allah'ı tesbih ederler. Allah gelecekte sürekli tesbih edilmiş olacak. Allah mülkünde dilediğini yapandır. ﴿وَهُوَ الْعَزِيزُ﴾ Yani güçlü yeten, yenen, "öyle bir varlık ki hiç kimse onunla tartışamaz, O'nu engelleyemez (engelleyen hiçbir şey O'nu engelleyemez) ne olursa olsun.

﴿الْحَكِيمُ﴾ Öyle bir varlık ki, hikmetli işler yapar, doğru işler yapar.

(لَهُ مَلِكُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ)

göklerin ve yeryüzünün hükümranı ona aittir

Yeryüzünde tek başına dilediğini yapar. Onun tasarruflarından ve işlerinden başka bir şey gerçekleşmez.

Zayıf bir görüşte de şöyle demişler: Göğlerin ve yerin mülkü Allahındır derken Allah kasdetti yağmur hazinelerini, bitki hazinelerini ve diğer rızıklara ait kendi hükümrانlığını kasdetti. Allah diriltir ve öldürür. **يُحْيِي وَيُمِيتُ**

Bu iki fiil mahallen merfudur. Çünkü bu ikisi başlarındaki gizli bir mübtedanın haberidirler. Ya da hal olarak mahallen mansuptur. Ya da yeni bir cümle başlangıcıdır. Mülkiyetine dair hutukun bir kısmını açıklamak içindir.

Ayetin manası şudur: Allah dünya'da dirittir, canlıları öldürür.

Zayıf bir görüşe göre: ^(Yuhji) Rahimdeki spermeleri dirittir. O nutfeler ölü olduğu halde onları diriltir. Canlı iken de öldürür demek (yumitu)

Denilmiş ki: Ahirette diriliş için ölüleri dirittir. Allah her şeye gücü yetendir.

وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ

Hiçbir şey Onu aciz bırakamaz. Çünkü Allah her şeyden öncedir. Allah her şeyden sonra da yine var olandır. Yararatıklar bittikten sonra bile sonsuz olandır. **وَالظَّاهِرُ** Her şeyi yenen demektir. Ya da varlığı açık demektir.

Apaşık delillerle varlığı açık olan demektir. **وَالْبَاطِنُ** Gizli olanları bilen demektir. Başkasının işini biliyor demektir (Araplar kullanır) Yani o işin iç yüzünü biliyor demektir. Ayet'in manası şu da olabilir akıl ve gözlerde gizli olan demektir. Allahın bu dört ismini Peygamber (s.a.s) açıkladı. İlerde bu gelecek. Böylece buna dönüşün nasıl olacağı anlaşılmış oldu. Allah her şeyi çok iyi bilir.

وَهُوَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ Onun bilgisinden hiçbir şey kaçmaz, bilinen hiçbir şey

هُوَ الَّذِي خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ فِي سِتَّةِ أَيَّامٍ

Allah gökyüzünü ve yeryüzünü 6 günde yaratandır.